

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมความเจริญในทุกด้าน มีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและเพิ่มมากขึ้น ตามอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่เพิ่มสูงขึ้น แต่เนื่องจาก การขยายตัวของกรุงเทพมหานครเป็นไปอย่างไม่มีระเบียบและไร้ทิศทางทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจเกือบทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงข่ายถนนซึ่งมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ และไม่ได้สัดส่วนกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนรถยนต์ ดังนั้นจึงก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นปัญหาส่วนรวมที่สำคัญ และต้องการความเร่งด่วนในการแก้ไข (สำนักงานคณะกรรมการการจ้ดระบบการจราจรทางบก, 2536: 16)

ปัญหาการจราจร ได้ทวีความรุนแรงขึ้น โดยมีสภาพติดขัดในพื้นที่ต่างๆ เกือบตลอด จนปัจจุบันความเร็วเฉลี่ยในการเดินทางบนถนนสายหลักได้ลดลงเหลือประมาณ 9 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (สำนักงานคณะกรรมการการจ้ดระบบการจราจรทางบก, 2536: 16)

ปัญหาการจราจรติดขัด สร้างความสูญเสียทางเศรษฐกิจ สังคมจิต-วิทยา คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกิดความสูญเสียน้ำมันเชื้อเพลิง ประมาณ 38 ล้านบาทต่อวัน หรือประมาณกว่า 11,000 ล้านบาทต่อปี และมูลค่าการสูญเสียเวลา ประมาณ 23 ล้านบาทต่อวัน หรือประมาณ 8,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งรวมเป็นมูลค่าสูญเสียทางเศรษฐกิจ ปีละประมาณ 19,000 ล้านบาท อันเป็นผลเสียต่อโอกาสในการพัฒนาประเทศโดยรวมเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้ง

ปัญหาการจราจรติดขัดในกรุงเทพมหานคร ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้สูญเสียโอกาสในการเป็นแหล่งลงทุนเพื่อการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการเงิน และการพัฒนาระหว่างประเทศในภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการการจ้ดระบบการจราจรทางบก, 2536: 16)

ปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร เกิดจากสาเหตุหลัก ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการจ้ดระบบการจราจรทางบก (2536: 17) ได้สรุปดังนี้

1. ปัญหาระบบโครงข่ายไม่สมบูรณ์ ทั้งถนนสายหลักและสายรอง
2. ปัญหาจุดตัดถนนกับเส้นทางรถไฟ
3. ปัญหาสภาพและลักษณะของถนน ขาดประสิทธิภาพ
4. ปัญหาการเพิ่มขึ้นของรถยนต์
5. ปัญหาระบบขนส่งสาธารณะ ยังไม่มีประสิทธิภาพ
6. ปัญหาการกระจุกตัวของแหล่งจ้างงาน สถาบันการศึกษาและสถานที่ราชการ
7. ปัญหาการไม่เคารพกฎจราจรของผู้ใช้รถใช้ถนน
8. ปัญหาอุบัติเหตุจราจร

จากการศึกษาแผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการจราจรระยะ เร่งด่วนของสำนักงานคณะกรรมการการจ้ดระบบการจราจรทางบก (2536: 26-36) พบว่าปัญหาต่างๆ นอกเหนือจากปัญหาการไม่เคารพกฎจราจรของผู้ใช้รถใช้ถนนนั้น แนวทางหลักในการดำเนินการแก้ไขปัญหามุ่งประเด็นทางกายภาพที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม อาทิ นโยบายการวางแผน มาตรการดำเนินงาน กลไกการจ้ดการ การจ้ดสรรงบประมาณ เทคโนโลยีกับการพัฒนาแก้ไขปัญหา

ส่วนปัญหาการไม่เคารพกฎจราจรของผู้ใช้รถใช้ถนน แนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหามุ่งประเด็นทางการสื่อสารเป็นหลัก แผนการดำเนินการแก้ไขปัญหาการไม่เคารพกฎจราจร ของสำนักงานคณะกรรมการการจ้ดระบบการจราจรทางบก (2536: 34) มีดังนี้

1. จัดทำโครงการรณรงค์ "วินัยจราจร" มีวัตถุประสงค์ ให้ผู้ใช้รถใช้ถนน ร่วมกันแก้ไขปัญหาการจราจรของส่วนรวม โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนของตนเอง ปลุกฝังและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจราจร ตั้งแต่ระดับเยาวชน

2. ดำเนินกิจกรรมย่อยของโครงการคือ กิจกรรมประกวดและเผยแพร่คำขวัญการส่งเสริมวินัยจราจร ประจำปี 2536 ซึ่งจะได้จัดทำสติ๊กเกอร์คำขวัญ ที่ชนะการประกวดติดกระจกท้ายรถ ต่อไป

3. ดำเนินการประกวดหนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสือส่งเสริมการอ่านเกี่ยวกับวินัยจราจรของนักเรียนและจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัยจราจรแก่ลูกเสือเนตรนารี อนุภาค

4. ดำเนินการจัดรายการเผยแพร่ข่าวสารการจราจร และวินัยการจราจร ทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ปัญหาการขาดวินัยจราจรของผู้ใช้รถใช้ถนน นอกจากเป็นปัญหาหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการการจ้ดระบบการจราจรทางบก ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังพบว่า ปัญหาการขาดวินัยจราจร เป็นอีกปัญหาหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติด้วย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536: 9-10) ได้กล่าวถึง สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการขาดวินัย ซึ่งปรากฏอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน ได้แก่

1. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
2. ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติ
3. ปัญหาการจราจร ในเขตเมืองหลวงและเมืองใหญ่
4. ปัญหาการเลือกปฏิบัติทางกฎหมาย
5. ความเสื่อมสลายของสถาบันครอบครัว

จากปัญหาที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการขาดวินัย ดังที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กล่าวไว้ นั้น ปัญหาการจราจรในเขตเมืองหลวง

และเมืองใหญ่ เป็นปัญหาหนึ่งซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการขาดวินัยจราจรของผู้ใช้รถใช้ถนนนั้น สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536: 1) ได้สรุปสาเหตุของปัญหาการขาดวินัยของคนในสังคมไทย ออกเป็น 2 สาเหตุใหญ่ ได้แก่

1. สาเหตุจากพื้นฐานทางวัฒนธรรม หมายถึง ความขัดแย้งในการปรับตัวของคนในสังคมไทย ที่มีความเชื่อ ค่านิยม และแบบแผน วิถีชีวิตแบบพุทธเกษตรกรรม ซึ่งได้รับการหล่อหลอม ปลุกฝัง มาเป็นเวลานานกับความเชื่อ ค่านิยม และแบบแผน วิถีชีวิตแบบอุตสาหกรรม ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศ ตามนโยบายของการทำให้เป็นประเทศทันสมัย ความขัดแย้งดังกล่าวนี้ ทำให้คนไทยส่วนใหญ่ ไม่สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะและ เกิดเป็นปัญหาการขาดวินัยในลักษณะต่างๆ

2. สาเหตุจากการบังคับใช้กฎหมาย หมายถึง การบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเปรียบเสมือนกติกาทางสังคมที่จะทำให้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุขซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐในหลายหน่วยงานเป็นผู้ควบคุมนำกฎหมายออกบังคับใช้กับผู้ทำผิดฝ่าฝืนกฎหมายนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจัง เคร่งครัด ซึ่งจะนำไปสู่ความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและก่อให้เกิดความเคารพกฎหมาย จนกระทั่งฝังลึกติดเป็นนิสัยของคนในสังคมไทยได้ยาก

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2536: 2) ได้แบ่งวินัย ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. วินัยภายนอก หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ประพฤติปฏิบัติ โดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษ เป็นการปฏิบัติที่บุคคลดังกล่าวไม่มีความเต็มใจ ตกอยู่ในภาวะจำยอม ถูกควบคุม

2. วินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เลือกซื้อ ประพฤติปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับหรือถูกบังคับจากอำนาจใดๆ และข้อประพฤติปฏิบัตินี้ต้องไม่ขัดกับความสงบสุขของสังคม

วินัยทั้งสองประเภทมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ วินัยภายนอกเป็นสิ่งจำเป็น ในกรณีต้องการเสริมสร้าง ปลุกฝังลักษณะวินัยอย่างใดอย่างหนึ่งโดยรวดเร็ว ทั้งนี้อาจใช้การออกกฎหมาย คำสั่งต่างๆ ให้บุคคลปฏิบัติตาม วินัยภายนอกส่วนใหญ่จะกระทำกับเด็กและวัยรุ่นที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะอย่างเพียงพอต่อการมีวินัยหรือกระทำในกรณีที่เกิดวิกฤติการณ์ทางวินัย สำหรับวินัยภายในนั้นเป็นผลต่อเนื่องจากวินัยภายนอก กล่าวคือการเสริมสร้างวินัยประเภทนี้จะใช้เวลาระยะยาวซึ่งส่วนใหญ่จะเกิดกับบุคคลในวัยผู้ใหญ่ วินัยดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะปรากฏติดตัวบุคคลนั้นไปโดยตลอด วินัยภายในเป็นวินัยที่มีความสำคัญและต้องการให้เกิดขึ้นมากที่สุดสำหรับกลุ่มคนในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536: 2)

พฤติกรรมกรรมมีวินัยของคนในชาตินั้น เป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2536: 3) ดังนั้น พฤติกรรมกรรมมีวินัยของผู้ใช้รถใช้ถนน จึงเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการจราจรซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศขณะนี้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงความรู้ ทักษะและพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยจราจรของผู้ขับขี่รถยนต์ รวมทั้งภูมิหลังการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวินัยจราจรและพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้ขับขี่รถยนต์ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลและผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวโน้มในการวางแผน ปรับปรุงวิธีการทางการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างวินัยจราจรของผู้ขับขี่รถยนต์เพื่อการแก้ไขปัญหาการจราจรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบถึง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยจราจรของผู้ขับขี่รถยนต์

2. เพื่อทราบถึง ภูมิหลังการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวินัยจรรยาของ
ผู้ขับขีรถยนต์
3. เพื่อทราบถึง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของผู้ขับขีรถยนต์

ขอบเขตการวิจัย

1. มุ่งศึกษา ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยจรรยา
รวมทั้งภูมิหลังการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวินัยจรรยา และพฤติกรรมการเปิดรับ
ข่าวสาร
2. ความรู้เกี่ยวกับวินัยจรรยาที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะความรู้ในกฎ
จรรยา
3. ทักษะต่อวินัยจรรยาที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะทักษะเกี่ยวกับปัญหา
การจรรยาอันเกิดจากการขาดวินัยจรรยาและการแก้ปัญหาการจรรยา โดยใช้
วินัยจรรยาทั้งวินัยภายนอกและวินัยในตนเอง รวมทั้งทักษะเกี่ยวกับความ
ศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายจรรยาในปัจจุบันและการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารด้าน
วินัยจรรยา
4. พฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยจรรยาที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะการแสดงออก
ซึ่งความบ่อยครั้งของพฤติกรรมการขับขีรถยนต์อันขาดวินัยจรรยา
5. ภูมิหลังการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับวินัยจรรยาที่ศึกษา ศึกษา
เฉพาะแหล่งสารและลักษณะ เนื้อหาข่าวสารที่ผู้ขับขีรถยนต์เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ
การเสริมสร้างวินัยจรรยา
6. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะสื่อที่ผู้ขับขี
รถยนต์ใช้ในการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและอิทธิพลของสื่อที่มีต่อผู้ขับขีรถยนต์
7. สื่อบุคคลที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะบุคคลในครอบครัวและเพื่อน
8. สื่อมวลชนที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ และ
นิตยสาร

9. สื่อเฉพาะกิจที่ศึกษา ศึกษาเฉพาะ เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นป้าย โปสเตอร์ แผ่นพับ และสติ๊กเกอร์

10. ศึกษากับผู้ขับขีรถยนต์เฉพาะรถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์ในการวินัย

ผู้ขับขีรถยนต์ หมายถึง ผู้ขับรถยนต์ซึ่งมีสถานะ เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง ในงานวิจัยนี้รวมถึงผู้ขับรถจากการปฏิบัติงานด้วย ซึ่งผู้ขับขีในที่นี้มีใช้ผู้โดยสาร

รถยนต์ หมายถึง รถยนต์นั่งส่วนบุคคลไม่เกิน 7 คน

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ระดับของการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและระดับอิทธิพลของสื่อ ที่ผู้ขับขีรถยนต์เปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ ในที่นี้หมายถึงการเปิดรับข่าวสารทั่วไป มีใช้เฉพาะข่าวสารจราจร เท่านั้น

สื่อบุคคล หมายถึงบุคคลในครอบครัวและเพื่อน

สื่อมวลชน หมายถึง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร

สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นป้าย โปสเตอร์ แผ่นพับ และสติ๊กเกอร์

เสริมสร้าง หมายถึง การทำให้มีหรือมีมากขึ้นซึ่งวินัยจราจรโดยวิธีการต่างๆ ทางการศึกษา

วินัยจราจร หมายถึงการประพฤติปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน กฎหมาย ข้อบังคับเกี่ยวกับการจราจร ทั้งที่เป็นวินัยภายนอกและวินัยในตนเอง

วินัยภายนอก หมายถึง การที่ผู้ขับขีรถยนต์ประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายจราจร เนื่องจากเกรงกลัวต่ออำนาจหรือการถูกลงโทษจากกฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ซึ่งการปฏิบัติตามกฎจราจรดังกล่าว ไม่ได้เกิดจากความเต็มใจหรือตั้งใจปฏิบัติด้วยตนเอง แต่เกิดจากภาวะจำยอมหรือถูกควบคุม

วินัยในตนเอง หมายถึง การที่ผู้ขับขี่รถยนต์ประพฤติปฏิบัติตามกฎจราจร เนื่องจากความสมัครใจของตนเอง ซึ่งการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว ไม่ได้เกิดจากความเกรงกลัวหรือการถูกบังคับจากอำนาจของกฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่เกิดจากจิตสำนึกของตนเอง

จราจร หมายถึง การใช้ทางของผู้ขับขี่รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร
 ปัญหาการจราจร หมายถึง ปัญหาการจราจรติดขัดในเขตกรุงเทพมหานคร
 มหานคร

กฎหมาย หมายถึง

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2529

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535

กฎกระทรวงคมนาคม

ระเบียบเกี่ยวกับการจราจรในทางพิเศษ

ประกาศเจ้าพนักงานจราจร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างวินัยจราจรของผู้ขับขี่รถยนต์ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อการแก้ไขและลดปัญหาการจราจรในเขตกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

2. ผลการวิจัย อาจนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างกระบวนการทางการสื่อสาร ในการจราจรด้านอื่นๆ ได้แก่ ปัญหาอุบัติเหตุจราจร ปัญหาการขาดวินัยจราจรของกลุ่มผู้ขับขี่ประเภทอื่น และปัญหาการจราจรติดขัดในเขตพื้นที่อื่น

3. ผลการวิจัย จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ศึกษาวิจัยในเรื่องที่คล้ายคลึงกับการวิจัยนี้ต่อไป เพื่อการพัฒนาด้านการศึกษา วิชาการ และเป็นการเสริมสร้างความรู้ทางนิเทศศาสตร์ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ